VIDENO

Iluzija ali žirija je prišla pravočasno

Zdenko Vrdlovec

Če je *Iluzija* hotela pokazati Makedonijo kot najbolj brezupen kraj na svetu, ji je to uspelo tako prepričljivo, da je bil njen mladi režiser Svetozar Ristovski namesto vprašanj, s katerimi je neka festivalska dama po projekciji hotela mučiti občinstvo, raje deležen navdušenega ploskanja. Pravzaprav bolj zasluženega kot navdušenega, saj tako porazna in kruta podoba neke dežele ne more vzbujati ravno navdušenja. In *Iluzija* je kruta kot realnost, ki jo prikazuje oziroma kot jo prestaja in spoznava deček Marko (Marko Kovačević). V filmu skoraj ni niti koščka realnosti, ki ni zaznamovan z brutalnostjo, vulgarnostjo, pokvarjenostjo in obupom. Markov oče je pijanec, ki zapije vsak dobitek na tomboli in cele dneve poseda v gostilni in šimfa čez državo, kadar s kompanjoni ne kamenja avtomobila direktorja tovarne, ki jih je odpustila. Markova sestra je vreščava in egoistična deklina, ki se prostituira z ameriškimi vojaki, mati pa je samo še nema priča družinskega razsula. Še huje je v šoli, kjer namesto kakšne institucionalne represije vlada teror podivjane tolpe mulcev, ki šibkega Marka nenehno pretepajo. Neka svetla točka je videti učitelj makedonščine (Mustafa Nadarević), ki je Marku kot najboljšemu učencu naklonjen, a prav on se nazadnje izkaže za največjega slabiča. Deček si je našel zatočišče v zapuščenem vagonu, kjer najde kriminalca Parisa, ki mu z navodili, kot »kradi, če ne, boš okraden«, »udari, če ne, boš tepen«, pojasni »temeljna pravila« preživetja. Tako v profesorju kot kriminalcu je Marko iskal nadomestna očeta, in oba sta zatajila, profesor še toliko bolj, ker je dečka »zastrupljal« z upanjem. *Iluzija* pa je kruta tudi kot Nietzschejeva misel, ki jo na začetku citira, to je trditev o upanju kot podaljšanju trpljenja. Ali točneje, kot uresničenje tega citata v podobi zloma drobnega in krhkega bisera, tega dečka Marka.

Če se je žirija tekmovalnega programa Perspektive res šele sredi tedna zbrala v polni zasedbi, je vendarle še prišla pravočasno.